

הכנסת השמינית
מושב ראשון

פרוטוקול מס' 111

מישיבת ועדת כספים

ביום ה', ו' באב תשל"ד (25.7.74) בשעה 09.00

משתתפים:

חברי-הוועדה:
י. קרגמן - היו"ר
י. בדד
ש. ארליך
ג. פת
א. רונן
ח. קורפו
נ. קצב
ע. אמוראי
ש. לורנץ
י. גולן

מזכיר הוועדה: מר א. קירשנר

מוזמנים:
מר ח. בר-לב, שר המסחר והתעשייה
ד"ר מנדלבאום, מנכ"ל משרד המסחר והתעשייה
מר ע. מר-חיים, משרד המסחר והתעשייה

על סדר היום: טענת התעשייה והיצוא התעשייתי

רשם: 'חבר המתרגמים'

1326

(נתקבל ביום 4.8.74)

היו"ר י. קרגמן: אני מתכבד לפתוח את הישיבה. אבקש את מר ארליך להציג את שאלותיו לשר המסחר והתעשייה, מר בר-לב.

ש. ארליך: יש צעקה כללית עכשיו, בכל מיני ענפים, יצרניים ואחרים, וצריך להבחין למי באמת כואב. אני רוצה להקדים ולומר שאינני נחפש לצעקות סתם, כי אני מכיר ענפים ומכיר אנשים גם. יש מושג תעשיין זיש מושג בעל מפעל, ואני מתכוון למושג תעשיין, שהוא בנפשו תעשיין. אני קצת מכיר את אנשי התעשייה הטכסטיל ואני יודע מה השקיעה המדינה בפיתוח הענף הזה כדי להגיע ב-1973 קרוב ל-150 מליון דולאר לייצוא ובהעסקת 65,000 עובדים והענף הזה הגיע עכשיו לידי משבר.

המשבר מתבטא בכך, שהענף אינו יכול לעמוד בתנאי המחירים הבינלאומיים - ואני מדבר על הייצוא בלבד - אני דיברתי עם תעשיינים שמייצאים שני מליון דולאר לשנה ויותר, שהיו עכשיו בארצות אמריקה ואירופה, וחזרו בידיים ריקות בלי הזמנה אחת, מדוכאים. סיפר לי תעשיין, שהוא בדרך כלל תעשיין מצליח ומקובל כתעשיין רציני, ש-70% מן הסחורה שלו היא לייצוא, שהוא עומד לפטר 500 מתוך 800 עובדים ולסגור שני מפעלים מתוך ארבעה שיש לו בישובי פיתוח.

תעשיית הטכסטיל בנויה בארץ על 80% מפעלים קטנים, המספקים את הרשות המקומית הפנימית והם מהווים אולי קצת עזר למפעלים גדולים. האחוז הקטן, אם זה 10%, 15% או אפילו עד 20% - אלה הם המפעלים הגדולים הייצואנים, אלה הם ה-150 מליון דולאר בשנת 1973 וחובעים מהם תוך שלוש-ארבע שנים 250 דולאר. זו התכנית להגדת הייצוא. מה שהושקע בפיתוח שווקים, על פו מיטב ידיעותי אנחנו עומדים בפני משבר בענף הטכסטיל, בניחוק הייצוא ובהפסד שווקים, משום שהתעשיין היום איננו יכול לעמוד, עקב ההתייכרות הפנימיות והתמריץ של 21 אגורות נוספות לדולאר, אינם עומדים בשום פרופורציה להוצאות ולמחירים שהוא יכול להשיג בחו"ל היום.

על כן מצאתי מחובתי להתריע על כך ולבקש את ועדת הכספים ואת שר המסחר והתעשייה שאנחנו נפעל בעניין זה, או שאתה, אדוני השר, תפעל בעניין זה גם מנקודת ראייה אחרת מאשר כפי שבא לידי ביטוי על-ידך בפני התעשיינים, כפי שיכולתי להתרשם, ואני אומר את זה בכל ההסתייגות, גילית אי הבנה לצרכים של התעשייה הזאת ולייצוא.

שר המסחר והתעשייה מר ח. בר-לב: אני רוצה לומר ראשית-כל שלוש הערות כלליות. אחת שייכת לתחום הפסיכולוגי. יש תופעות חמורות בחיים, שכל עוד אינן מתרחשות, כולנו יודעים מה פירושן וכולנו פגיעים וכולנו מומחים, ואחר-כך כשזה מתרחש - פתאום מתברר שבאמת השוקת שבורה. זאת תופעה פסיכולוגית ידועה מאוד. למשל, אצלי במפלגה כולם ידעו לפני הבחירות שאנחנו נרד. כל התחזיות, כולם דיברו, כולם הבינו וניתחו מדוע, מדוע, מדוע וביום הקלפי שהסתבר שיש רוב של 51, אז רק פתאום תפסו את הראש וראו מה.

וזה בדיוק מה שקורה בקוגיה הזאת. יש אינפלוציה. לא רק אצלנו, בענף הטכסטיל, אלא בכל הענפים בארץ. יש אינפלוציה גם בכל העולם וכולם מומחים ויודעים מה זה אינפלוציה. אבל כשזה פתאום נוגע לעובד שרואה שבתלוש שלו הוא יכול לקנות פחות - רק אז הוא מתעורר. או, כשזה קורה לייצוא שלא יכול לייצא בהיקף שיכול היה קודם, אז פתאום

שוד ושבר. הדבר הזה היה בלתי נמנע. לא יתכן מצב של אינפלציה עולמית מבלי שיבוא מארצות-חוץ לא יושפע מזה, ויש בעניין הזה קדימויות. הקדימות הראשונה הם דברים שאפשר להסתדר בלעדיהם.

אם באמריקה האינפלציה עלתה רק 12%, אז ה"רק" הזה זה פי שלושה פלוס במשך שנתיים בארצות-הברית. לפני שנתיים היתה אינפלציה של 2½%, 3%. היום זה רק 12% אבל זה פי שלושה. אצלנו לא היה פי שלושה, אולי השנה זה יהיה פי שלושה. ואז, גברת שבעבר היתה קונה שני מעילי "בגד עור" לשנה אומרת: השנה אני אקנה אחד או אני לא אקנה. או, גברת שהיתה קונה איכס שמלות וכו' - מצמצמים את הביקוש. וזאת התופעה היום בכל העולם, אליו אנחנו משווקים, או השווקים העיקריים שלנו, ואני מקווה שנגיע גם לתופעה הזאת בארץ. עדיין אני לא רואה אותה.

עדיין אינני רואה ירידה משמעותית בביקוש במוצרים שאפשר בהם להצטמצם. אני מקווה שהמדיניות הכלכלית תביא לתופעה הזאת אבל צריך איזה טיימלג. אבל באירופה ובאמריקה זה המצב. פשוט קונים פחות. וקודם כל, קונים פחות דברים שאפשר להסתדר איכשהו בלעדיהם.

בכמה פריטים של נכסי צריכה קבועים חלה ירידה, במכוניות חלה ירידה, ביבוא טלביזיות חלה ירידה. לעומת זאת, במכוניות-כביסה לא חלה ירידה. אבל אם אנחנו מדברים על טכסטיל, מזון, או בארץ, לעת עתה, אין ירידה.

השאלה איננה תמריץ כזה או אחר. השאלה היא שהביקוש יותר קטן ולמכור את סחורותינו יותר בזול זה לא מעשי בטווח הקצר, כי לא נותנים לנו וזה לא טוב לפיתוח המשק לטווח הארוך, ועל זה עוד אעמוד.

מה זאת אומרת "לא נותנים לנו" : אם הממשלה עכשיו נתנה תמריץ, לא של 21 אגורות אלא 42 אגורות על הערך המוסף - אם יש לנו מוצר של 50% ערך מוסף, וזה דולאר יבוא, אז הדולאר יבוא הזה, היצואן כשהוא קונה, מביא את הסחורה, הוא על זה עכשיו שם 10% היטל יבוא נוסף בסך 42 אגורות. הוא מתחיל לאבד, ועל הדולאר יבוא הזה הוא מוסיף דולאר ערך מוסף. כלומר, לייצא הוא מייצא סחורה ב-2 דולאר. על 2 דולאר אלה הוא מקבל פעמיים 42 אגורות. פעם על זה שזה החזר מה שהוא שילם, פעם על הערך המוסף - 42 אגורות. אז איך הגענו לזה? הוא אומר: מרקס אנד ספנסר, הממשלה שלכם נתנה לכם עוד 42 אגורות, חורידו לנו את המחיר. ומרקס אנד ספנסר בטכסטיל היצוא שלנו זה גורם מכובד.

אומרת ממשלת אוסטריה ל"גיבור", יותר נכון, לנספח המסחרי: חבר, "גיבור" מוכרת במחירים נמוכים, וזאת ההצפה. אז אחד מן השתיים: או שאנחנו נקביל אתכם בקוטה, או: בבקשה, לא למכור מתחת למחיר מינימום.

יש גבול לתמריצים שאתה יכול כדי שהוא ימכור בזול. השאלה באינפלציה איננה תוצאה של חוסר יכולת להתחרות, אלא היא תוצאה של צמצום הביקוש. פשוט, מתפשים היום פחות סחורות כאלה ופחות סחורות אחרות. הורדת מחירים היא לא התשובה, כי לא נותנים, ובטווח הארוך - אין למדינת ישראל שום יכולת בטווח הארוך להתחרות עם מדינות ששם שכר-

העבודה הוא רבע מאשר בארץ. אלה הן אפוא הערות כלליות.

עכשיו אני רוצה לומר, שזו השנה השלישית שלי בתפקיד הזה. אינני זוכר אף דיון אחד עם היצואנים, שבו התיזה שלהם לא היתה: עד עכשיו זה היה איכשהו בסדר. הבעיה היא העתיד. זה היה בחודש הראשון שנכנסתי וזה חוזר כמו שעון שוויצרי מידי פעם. ואני מן הטענה הזאת לצערי כבר לא יכול להתרשם כי הנתונים מראים את ההיפך. הנתונים מראים שאם הם אמרו ב-1972: עד עכשיו בסדר, אבל 1972 זאת תהיה קסטרופיה, אז עברנו את 1972 וראינו שהיצוא גדל כמו שרצינו.

אותו הדין ב-1973, בדצמבר. ישבנו אתם, שמענו תחזיות, נתנו סיוע, אבל עברה חצי שנה והיצוא, סך הכל, התפתח בצורה סבירה. אני מדבר עכשיו על ינואר-יוני 1974. יש לנו נתונים. ושימו לב, אני מדבר במוצעים, אני לא מדבר על מפעל כזה או אחר.

הנתונים של ינואר-יוני מראים ככה: סך הכל הייצוא בישראל עלה ב-19,6%. מזה - היצוא החקלאי ירד בחצי אחוז. היצוא התעשייתי עלה ב-23,7% והתמונה בענפים השונים: מכרות ומחצבים - עלייה 79,1%. זה בהשוואה לששת החודשים הראשונים של 1973, כלומר בלי כל קשר עם המלחמה. תעשיות מזון - עלייה של 29,3%; מזון אחר - ירידה 12,3%. האחר זה שוקולד וממתקים, יינות, בירה, משקאות חריפים, קוסבה, צמחים שמניים, קפה נמס. פה היתה ירידה. במקום 11 ושלוש רבעי מליון דולאר אשתקד בשוקולדים וכו' היה הפעם יצוא של 10,3 מליון דולאר. אבל במזון אחר, מיץ תפוזים ואשכוליות, תרכיבי פרי הדר, סירופים, ריבות וכו' - העלייה היתה מ-40 מליון ל-53 מליון ל.

טקסטיל - עלייה של 16,7%, וזה כולל חוטי כותנה, חוטי צמר; הלבשה וסריגה - שוב, טקסטיל - עלייה של 16,9%; אם אני לוקח ענפי-משנה בתוך הטקסטיל, הדברים שלא עלו זה טופסים וחוטי-צמר, טופסים וסיבים סינטטיים, אריגים סינטטיים ובדים סרוגים והלבשה אחרת. כל היתר היתה עלייה.

עץ ומוצריו - עלייה של 22,7%; תעשיות נייר וקרטון - עלייה 128%; הדפסה והוצאה לאור - 36,1%; עור ומוצריו - עלייה של 1,7%; תעשיות גומי ופלסטיקה - עלייה של 53,6%; תעשיות כימיקאליים - עלייה ב-134%; תעשיית מוצרים מינרליים אל-מתכתיים - זכוכית, קרמיקה, מוצרי אזבסט וכו' - עלייה של 39,7%; יהלומים - עלייה של 6,1% בלבד.

תעשיות מתכת בסיסית - עלייה של 93,9%; תעשיות מוצרי מתכת - 47%; תעשיית מכונות - עלייה של 52,3%; ציוד חשמלי ואלקטרוני 53,6%; כלי הובלה - ירידה של 19%.

ב'שונות' העלייה היתה 0,3%, אבל אם מפרקים את השונות: ציוד מעבדתי-רפואי: 21%, חשמיי קדושה - 11% עלייה; ציוד משרדי 94% עלייה, ענף הסרטים: 56% עלייה; צעצועים ומשחקים - 20%.

לעומת זאת היתה ירידה בחפצי-חן, דברי אמנות,
מטבעות ומדליות, תשמישי זהב,

אם אנחנו עכשיו לא מתווכחים על מה יהיה אלא מה היה
בששת החודשים האחרונים, אז בששת החודשים האחרונים הייצור עלה -

היו"ר י. קרגמן: אולי אפשר לשמוע מה הסך-הכל.

שר המסחר והתעשייה מר ח. בר-לב: ייצוא תעשייתי, כולל יהלומים, ב-1973
בחצי השנה היה 620 מליון, ב-1974 באותה
תקופה - 766 מליון ל"י. זאת עליה של 23,7%, ואם אתם מורידים את היהלומים-

ח. קורפנו: מה היה שיעור הגידול ב-1973 ביחס ל-1972, באותם
ששת החודשים?

שר המסחר והתעשייה מר ח. בר-לב: אינני זוכר, אבל אני בטוח שהיה שיעור
גידול יותר קטן, כי האינפלציה היתה יותר
קטנה. במונחים ריאליים, בתשעת החודשים הראשונים של 1973, עד המלחמה,
היה שיעור גידול הייצור של כ-15%. בשלושת החודשים האחרונים של 1973
היה 13%- . ממוצע במונחים ריאליים לשנת 1973 היה כ-8%.

היו"ר י. קרגמן: מעניין מה התעשייה מיבאת לעצמה. איך היא מכסה, מה
הפלוס שלה. אינני מדבר על הגרעון הכללי, אלא
התעשייה, מה היא מיבאת ומה היא מכסה, על ידי היצוא. אני מדבר על התעשייה
עצמה, לא כולל שירותים וכו'.

שר המסחר והתעשייה מר ח. בר-לב: הערך המוסף בתעשייה במוצע זה 60%.
זאת אומרת, אם התפוקה התעשייתית ב-1973 היתה כ-24
מיליארד, זאת אומרת שחומרי גלם מיובאים היו בלירות 40% מזה, זאת
אומרת כ-10 מיליארד ל"י לתעשייה.

ש. ארליך: היצוא איננו מכסה את כל היבוא הגולמי.

שר המסחר והתעשייה מר ח. בר-לב: אבל החשבון הנכון אינו רק היצוא
התעשייתי, אלא גם הערך המוחלט. הדולארים
הנחסכים על ידי ייצור.

אלה, אם כן, הנתונים של חצי השנה שעברה. וכבר
אמרתי קודם, כשישבנו עם היצואנים בדצמבר, היינו קונים 'בליינד' את
הנתונים האלה.

כעת אני רוצה לומר שהתעשייה הישראלית עדיין יש לה
לא מעט תחומים בהם אנחנו לא הגענו לרמה מניחה את הדעת. יש לזה סיבות
רבות, כולל סיבות היסטוריות, ואם אצלנו מדברים על פרוץ ייצור וגידול
התפוקה וכו', אני חושב שעושים שוב עוול לא קטן בזה שמדברים במונחים
ממוצעים, כי אני בטוח שיש בארץ מפעלים שהם בכל קנה-מידה עולמי פירם
קלאס אינדאסטריאל אינטרפרייזס. אבל בצדם יש מפעלים שבעצם אינן להם

זכות קיום בארץ ולא תהיה להם, בין שיש להם או אין להם, לא תהיה להם אפשרות להתקיים בעוד שנה-שנתיים-שלוש, כשעד היום הזה אתה יכול למצוא מפעלים ששם עומדים וסורגים ביד, אורגים ביד כמו הדוד שלי ביוגוסלאביה לפני 40 שנה - מפעל כזה אין לו אפשרות פעולה בארץ-ישראל של שנות השבעים.

צריך, אם כן, לדעת שיש אצלנו תעשיות כאלה שגם לפני המשבר הזה היו בצרות. חלק מהם הגיע לפה, חלק אפילו לא הגיע לפה. ומה שהמדינה הקטנה שלנו עושה למען הייצוא זה הרבה מאוד ואני בספק אם יש מדינות רבות אחרות שעושות היום מה שאנחנו עושים.

אני רוצה כמה מן הדברים הללו להדגיש: קודם כל אנחנו מסייעים להשקעות המיועדות לייצוא בצורה מאסיבית. אמנם ח"כ ארליך בדיון על התכנית הכלכלית, הציע להעלות את הריבית עוד יותר. למזלנו, הסיכום היה אחר, העלנו קצת את הריבית, אבל סך הכל צריך לדעת שלתעשיות הייצוא מסייעים סיוע גדול. במרכז הארץ, אם איננו מייצא - אין מסייעים לו בכלל, ובאיזורי-פיתוח, אם הוא מייצא, כל מה שהוא צריך זה לשים על השולחן 30% מהשקעות בציוד וכל היתר הוא מקבל במענקים ובהלוואות גדולות. זה בשלב ההשקעה.

בתחום זה יש לנו מתחרים. יש כל מיני חוקים לעידוד השקעות בכל מיני ארצות. אני אינני מכיר את כולם. חלק אני מכיר. יש שיטות שונות ורמות סיוע שונה, אבל לכל הדעות, מה שאנחנו עושים בארץ זה לא מעט כדי לסייע בשלב ההשקעה.

בשלב הביצוע המדינה שלנו מספקת מימון לייצור בשיעור ריבית, שלא קיים היום בשום מקום בעולם, כל המדינות שאני בדקתי והתעניינתי היום אי אפשר לקבל מימון ב-6% ובמדינה הקטנה שלנו אנחנו בשיניים ובציפורניים נגד בנק ישראל, נגד פרופיסורים, נגד חלק מן החברים פה אולי. עד היום הצלחנו ואני מקווה שנמשיך להצליח. זה יותר חשוב -

אם כן, בריבית, באספקת הכסף הדרוש לייצוא אנחנו נותנים 80% בריבית כזאת. יותר מאשר במדינה אחרת. תמריצים, רבותי, התמריץ הסטנדרטי היום מביא את הדולאר ל-6.22 ₪. זה הסטנדרט. הג'נטלמנים שאינם יכולים להסתדר, אלה שמדברים וטוענים שאין יחס ואין הבנה, להם יש על ערך מוסף 7.45 ₪, זה המקסימום.

מבחינת שכר-העבודה, עם כל ההתייקרויות היחסיות, עדיין השכר בארץ נמוך יותר מבארצות מפותחות אחרות. הוא לא נמוך מסינגפור והונג-קונג והשאלה האמיתית היא האם אנחנו נוסיף תמריצים עד כדי כך שהייצוא שלנו יוכל להתחרות עם הייצוא הזה של הונג קונג, או שאנחנו בהזדמנות זו, שיש אינפלציה, שיש ירידה בביקוש בעולם, שיש חוסר עובדים בארץ, אם אנחנו בהזדמנות זו איננו צריכים להביא לכך, שמי שאיננו יכול לפעול בתנאים שהרוב פועל - יעבור למוצרים או לתהליכי יצור או לאוטומציה, שתאפשר לו להישאר בביזנס. זוהי השאלה וזוהי המדיניות שלי.

נכון שעכשיו קשה, נכון שעכשיו אינפלציה ושפל, אבל יש מפעלים שהיו בצרות גם לפני כן ומוצרים. יש מפעלים ומוצרים שצברו לא מעט הון ולווחים בשנים הטובות. או אם יש עכשיו חצי שנה של שפל או שנה, אז בשפל כולם צריכים להדק את החגורות. ולא יתכן לדעתי מצב שברגע

שיש בעיה, הממשלה מזרימה כספים ופותרת את הבעיה. לא בעניין זה ולא בעניין אחר. ואם ענפים שלימים של העשייה היום משגשגים, ענפים אחרים איכשהו עוברים, ענף הטכסטיל, שאנחנו מדברים עליו - חלק מן המפעלים הולך להם טוב מאוד גם היום, חלק הולך להם לא כל כך טוב, אבל הולך. חלק מן המפעלים המוצרים קשה להם. שאלה אם היום אנחנו צריכים להתחשב לפי החלש ובוזה לתת לא רק גושפנקא אלא תקציבים ציבוריים להמשך ייצור שאין לו זכות קיום ואין לו אפשרות, בתנאים הקיימים.

ומה שאני אומר: בהחלט לא. אין פה לדבר על ענף הטכסטיל או ענף המזון, כי הבעיה אינה ענף הטכסטיל או המזון. הבעיה היא באיכס, וויי, זט מפעלים. חלק ממפעלים אלה היו בצרות לפני המהומה שקמה עכשיו, ואתם מכירים - גם את גרב יפה בעפולה, שהועבר לכאן, גם סיבי דימונה וגם פורצ'סטר, שהיה פה לא מזמן. אז חלק מהם זה בעיות שיש לפתור אותן ואם פעם פותרים אותן - זה יכול לרוץ. חלק מזה הן בעיות שלא יעזור לנו התבטלויות. פשוט העניין בשנות השבעים אינו יכול להתקיים בישראל. לפני 15 או אפילו 10 שנים, או כשהשוק המקומי היה שוק משוגע, אפשר היה למכור כל דבר. היום, בתקופת אינפלציה, הדברים האלה מתבלטים יותר על פני השטח והפתרון איננו תמריצים, משום שכפי שאמרתי קודם, הורדת מחירים כבר הביאה לפנייות של ממשלות, כבר הביאו לכך שספקים אומרים: הממשלה נתנה לך - תן לנו את ההנחה הזאת (מרכס אנד ספנסר), לכן, תמריצים מעל ל-6.25 נראה לנו היום שזה מוגזם, וכל אלה שנמצאים מעל, בצורה הדרגתית אנחנו רוצים להביא אותם לרמת התמריץ הכללי.

אנחנו עושים את זה, ומרוב זה שלא מבינים אותם - אני הסכמתי אחרי המלחמה לעשות ריסקדיולינג ובמקום להוריד להם במכה אחת 10%, פיזרנו את זה לשלושה שלבים עד סוף השנה, אבל אני חושב שזאת תהיה טעות חמורה אם אנחנו ממש בזריקות ויטמין מתמידות נחזיק מעל פני המים מוצרים שאנחנו היום איננו יכולים להתחרות בהם.

ואני אינני בעד סגירת מפעלים המונית, אינני מצפה לזה, עם כל הצעקות אינני חושב שאנחנו פה צפויים בפני סגירת מפעלים המונית, אבל אני בהחלט בעד לחץ מסוים על הג'נטלמנים, שכמו שצדוק פעם אמר: אל תעבדו על הממשלה, תעבדו על המחרטות. שהם יידעו שלא כל דבר, כל פעם שיש קשיים בעסק - צריכים להביא -

בעניין פורצ'סטר, אני משמש דוגמה מצוינת בעניין פורצ'סטר, כי פורצ'סטר מייצר מוצר טוב ופורצ'סטר יש לו תהליך טוב, ואני אמרתי: אינני בעד סגירת מפעלים סיטוניים, אבל אני לפי פורצ'סטר אינני מוכן ליישר את כל ענף הטכסטיל. אני מוכן לבדוק שם את העניין ולעזור לפורצ'סטר, אם אגיע למסקנה שיש לו זכות-קיום וסיכוי. אני לא מוכן בגלל פורצ'סטר עכשיו לתת לכל הטכסטיל חצי לירה פרמיה נוספת לייצוא. אני מוכן למצוא להם פתרון על ידי ערבות מדינה, פרי פרסום וכו'.

בקשר ל'להב' - נבדוק. אם אני אחשוב שהוא עשה כל מה שהוא יכול ויש לו סיכוי לעבוד אם הוא יצליח להחזיק את הראש מעל למים, נמצא פתרון ל'להב'.

ש. ארליך: אני לא רוצה לקרוא בשמות, אני יכול לקרוא לך מפעלים יותר גדולים, שהם באותה קטגוריה של - הם לא בוכים סתם, ואתה מתייחס אליהם באמון רב. ואתה מתעלם מזה.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב: אני אומר דברים ברורים: אני נגד ליישר - להוסיף סיוע לפי החלש והבלתי יעיל. אני בעד לבדוק כל מקרה, ואם מדובר במפעל שהבעיה שלו היא עכשיו להחזיק את הראש מעל למים, אבל עקרונית למפעל הזה יש אפשרות פעולה - אני רוצה לחפש ולמצוא את הפתרון הספציפי, אם אוכח לדעת שהוא עשה את כל מה שמצדו מחייב.

זה נכון לגבי טכסטיל וזה נכון גם לא לטכסטיל. על כל פנים, הדרישה שאני קורא אותה בעתונות ואני גם שמעתי אותה, להוסיף, לטכסטיל עוד כך וכך עשרות אגורות תמריץ - זה לא הפתרון, זה לא נחוץ לחלק מהם ומה שצריך לעשות הוא לטפל באלה שיש להם סיכוי בעתיד ואלה שאינם יכולים לפעול בצורה שלהם, שיחאימו את עצמם. סך הכל הסיוע שאנחנו נותנים היום לייצוא קשה מאוד, מדעית, להגיד אם זה המקסימום או לא המקסימום, אבל זה שזה ניכר מאוד, זאת עובדה.

גם שר האוצר האמריקאי אמר לי ה-48% פרימיום שאתם נותנים על הייצוא שלכם, זה לא בדיוק תואם את כל ההסדרים והסדרים. אז זה לגבי הפרימיום, זה לגבי הריבית, זה לגבי הסיוע בהשקעות, ואני שמח לומר, שהנתונים של חצי השנה האחרונה מראים, שסך הכל הייצוא התעשייתי שלנו הוא לא רע. גם בחצי השנה האחרונה היתה אינפלציה לא מבוטלת. זה שיש בשוליים כאלה שבקושי מסתדרים, זה נכון, אבל זה אינו אומר שצריך את המחנה כולו להתאים לשוליים. זה אומר שהשוליים צריכים או להתאים את עצמם או לעבור לדבר אחר.

מה אנחנו כן עושים? אנחנו עושים עם התעשייה כולה בדיקה לגבי הרווחיות בייצוא. אנחנו קיבלנו על עצמנו לשמור על רמת רווחיות זהה. זה לא מדובר על ענפי, זה מדובר בכלל-תעשייתי ואת הבדיקות האלה אנחנו עושים מידי פעם. גם הפעם הם ביקשו את הבדיקה. אנחנו נעשה אותה ואם ניווכח לדעת שחלה כאן הנעה, יתכן שננקוט באיזשהו צעד. הרושם שלנו, יותר נכון ההערה של אנשים שלנו המטפלים בזה היא, ש-42 האגורות האלה בהחלט ענו על התייקרות השכר וכו', אבל זה אנחנו בודקים. לא עם טכסטיל ולא עם מפעל כזה או אחר אלא עם התעשייה כולה ולגבי מפעלים, מפעלי-ייצוא הנחקלים כעת בקשיים, אנחנו בהחלט מוכנים לטפל בכל מפעל ולמצוא את הפתרונות במקומות שהם מוצדקים.

יש בעיה של מימון לתעשייה. פשוט, הנזילות, שכאן בהחלט קיימת בעיה, ואנחנו עושים, יחד עם בנק ישראל, כדי לפתור ולהקל על בעיית המימון, לא רק לייצוא אלא גם לפעולה בשוק.

בתקופת המלחמה סיכמנו עם בנק ישראל שהוא יעמיד אשראי של 80 מליון ל'. עכשיו סיכמנו עם בנק ישראל להגדיל את ההון החוזר לתעשייה, שהיה 200 מליון ל', ל-280 מליון, זה לא מספיק אבל זה הוסכם בינתיים. שלישית, סיכמנו עם בנק ישראל שהוא יעמיד לרשות התעשייה כ-200 מליון ל', או לעת-עתה עד 200 מליון ל', שאותם התעשייה תוכל לקבל על ידי מעיל פדיון מלווה המעסיקים. כלומר, אם מפעל תעשייתי יבוא וישעבד את מלווה המעסיקים לבנק ישראל, הוא יוכל על זה

לקבל כסף, בתנאי המלווה. זאת אומרת, זה לא אשראי מכוון ב-13% ריבית, אלא בתנאים אחרים, ומוסכם שאם ינוצלו ה-200 מליון ל"ה האלה -

זה מה שנעשה לעת-עתה. אני לא בטוח שזה מסדיר את העניין וזוהי בעיה שאנחנו עוסקים אתה ממש יום יום. נדמה לי שהבהרתי את המדיניות שלנו ודומני שהיא נכונה.

היו"ר י. קרגמן: אני רוצה לשאול שאלה. יש פרטי יבוא שחלה לגביהם הוזלה. איך זה משפיע על התמחיר הריאלי?

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב: ראשית אני רוצה לומר ששינוי במחירי חומרי גלם בחו"ל שוב מתבטא במחירים בארץ כעבור תקופת-מה, לא בו ביום, בדרך כלל זה לוקח שלושה-ארבעה חודשים. יש מלאי ישן, המחיר נקבע לפי המלאי הישן. היום יש התייקרות של חומרי הגלם, האישור להתייקרות המוצר הסופי, הגובע מחומרי הגלם ניתן רק כשהחומר מגיע פיסי, במחיר החדש, לארץ. זה לוקח שלושה חודשים בערך. אם המפעל מחזיק מלאי גדול, אז יכול להיות שהוא נהנה, כל עוד המחירים עולים. אם המפעל מחזיק מלאי יותר משלושה חודשים והמחירים יורדים, אז הוא מפסד. ואנחנו לא מתעסקים עם זה, איננו יכולים לבדוק כל אחד איפה הוא עומד. אז זה כשעולים המחירים.

~~כשיורדים המחירים - אותו דין. הוא, יש~~
לו בארץ מלאי במחיר יותר גבוה. המחיר יורד רק כשחומר הגלם המוזל מגיע. זה שוב שלושה חודשים. אז כך עובדת המערכת וזאת תהיה טעות לחשוב שאם היום התפרסם בבורסה הבינלאומית שהקפה ירד, שמחר בבוקר זה יתבטא פה במחיר. אז זו התיאוריה.

למעשה הורדו בארץ, כתוצאה מהוזלת חומרי גלם, מחירים לצרכן בשני תחומים: האחד זה הפי.ווי.סי, שהשפיע על מחירי הפלאסטיקה, כל הפלאסטיקה, במאי 1974 הורד מחיר הטונה ב-450 ל"ה, ביולי ב-350 ל"ה נוספות, והדבר נתן אז ביטוי על מחירי חומרים פלאסטיים, שהוזלו מ-3% עד 10%. אח"כ היתה הוזלת מחירי שלחים, זה נתן ביטוי להורדת מחירים של 10% ממחירי נעליים של אבנעל, ואבנעל במידה רבה גם משפיע על מחירים. אח"כ ניתחו על הסף פניות להעלאת מחירים בגלל זה שבינתיים - אמנם שאר ההוצאות עלו, אבל חומרי הגלם ירדו, של מוצרי 'המגפר' ו'נעלי ירושלים' וכן חוטי חשמל, לאור ירידת מחירי הנחושת. זה מה שקרה עד היום.

בשווקים הבינלאומיים יש עדיין עליות בחומרי גלם מסוימים ויש ירידות ואינני יכול לומר שיש מגמה כללית של ירידה או של היעצרות והמחירים שירדו בחודש יוני הם: חיטה - 14%, אבל בהשוואה למחירי חיטה לפני שנה זו עדיין עלייה של 38%, כלומר הירידה לא ירדה עד המחיר לפני שנה אלא ירידה של 14%. שעורה - ירידה של 9%, תירס - 2%. אך שעורה ותירס, בהשוואה ללפני שנה עלו 74%. פולי סויה - ירידה ב-1%, פולי קפה ירידה ב-2%, צמר - ירידה של 10%, כותנה - 8%, שלחים - 9%, נחושת - 6%. אלה הירידות בחודש האחרון.

העליות: סוכר - 13%, פולי קקאו - 6%,
ברזל - 8%, חמרן - 5%, אבץ - 8%, נפט - 6%, תאית - 18%. זאת אומרת,
עדיין לא הגענו להיעצרות או לירידה אלא יש ויש ואם שמחם לב, היתה ירידה
בחיטה, שעורה, חירס, פולי סויה - דברים שהממשלה מיבאת. לעונה הבאה
חוזים שאנחנו חותמים עכשיו יהיו קצת יותר זולים ואז הטובסדיה על
הלחם אם נשאיר אותה היא תענה לא על 40% של המחיר אלא על 50% ואם
נצמצם אז נצמצם בתקציב.

בסוגיה הזאת אנחנו, כפי שאמרת, עוקבים
אחרי מה שקורה בעולם. ברגע שמגיע בנטש של חומרי-גלם יותר יקרים, אנחנו
באים ליצרנים הגדולים ואומרים: חבר, חלה הוזלה, אנא להוזיל. ואם זה
מונופוליסט אז זה ביד קשה הרבה יותר ואם זה מוצר שיש פה הרבה מתחרים
אז גם השוק קצת משפיע על זה, כמו נעליים.

חוץ מזה, אפילו עוד לא הגיע הבנטש הראשון
של החומר במחיר המוזל עליו אנחנו יודעים, אז אם ג'נטלמן כזה פונה ומבקש
העלאת מחירים אז אומרים לו: תעזוב את זה, עוד חודש או חודשיים יגיע
החומר היותר זול וכך יבוא הפיצוי.

כעת הייתי רוצה לדבר על רווחיות בתעשייה
בכלל, כי יש כאן כמה נתונים מעניינים, שקיבלתי אותם רק השבוע ושהם
מאירי עיניים, בכמה תחומים. הנתונים הם סקר שעשה מינהל הכנסות המדינה
ב-552 חברות גדולות שהפדיון הוא מעל ל-2 מליון ל. הצרה היא שהתקן
מתייחס לשנת 1972. בכלל, כשאנחנו מדברים על נתונים, אז גם בסוגיה
הזאת של הייצוא, אם רוצים לראות - הנתונים האחרונים זה 1972.

מ-552 הנתונים מתייחסים ל-300, מהם 243
בסקטור פרטי, 40 בסקטור ההסתדרותי ו-17 בסקטור הממשלתי הממלכתי.
אתיחס לכמה מימצאים: למשל, מימצא מאוד מעניין מראה, שיעור גידול
הרווח בחברות מאושרות קטן יותר מאשר חברות בלתי מאושרות, בצורה משמעותית,
והנמצא פה מראה שב-1972 הגידול ברווחים בחברות מאושרות היה 15,7%
לעומת, בחברות לא מאושרות - בתעשייה - 3,7%.

שיעור הגידול ב-1972, שהיתה שנה טובה
לתעשייה, היה, במפעלים מאושרים, 15,7% ובמפעלים לא מאושרים - 3,7%
והדבר מלמד שכל הבעיה הזאת של פעולה באיזורי פיתוח והתרכזות בייצוא,
למרות התמיכה הגדולה שניתנת דרך הלוואות שהם מתנה ותשתית וכו' וכו' -
עדיין שיעור גידול הרווח על הכסף שהיזם משקיע היה יותר מפי שניים
במפעלים לא מאושרים.

הנתון המעניין הבא מדבר על רווח, כולל
נסו: סך הכל הממוצע בענפי התעשייה, בנייה, מסחר כספים - 28,4% - 69,8%
שהוא מתחת לממוצע זוהי התעשייה - 28,4%. הבנייה - 69,8% - 1972
כספים - 36,8%, אז התעשייה בין הענפים האלה היא היחידה מתחת לממוצע.
הרווח התפעולי ביחס להון עצמי וביחס לפדיון נראה כך: בתעשייה ב-1971
זה היה 6,1%, ב-1972 6,2%, בכספים - 10,6% ב-1971, 10,9% ב-1972.
זה רווח על המחזור. זאת אומרת שהרווח בתעשייה ב-1972 היה 6,2%.

זה איום ונורא, משום שהתייקרות השכר ב-40% זה על המוצר הסופי 6%, כלומר כל מה שמרווחים על כל המחזור, למשל התייקרות של 40% על השכר, אם לא נותנים להעלות את המחירים, אוכל את כל הרווח. צריך להבין שאם על המחזור לא ישאר בתעשייה רווח, אי אפשר יהיה להשקיע, אי אפשר יהיה להרחיב ולא כדאי לפעול.

על הרווח התפעולי, נטו, ביחס להון העצמי: בתעשייה - 19,8%, בבנייה - 36,4%. נתון אחר מעניין: הרווח התפעולי ביחס להון העצמי והפדיון, בענפי התעשייה, לפי הסקטור של הבעלות: רווח תפעולי ביחס לפדיון בתעשייה הפרטית זה 6,8%; תעשיית הסתדרותית: 3,9%, בממשלתי: 6%.

אם אנחנו לוקחים בסקטור הכספים, אז פה בתעשייה אמרנו רווח תפעולי ביחס לפדיון 6,8%, אז בעולט הכספים זה 10%.

א. רונן:
את הנתון הראשון שמסרת לא הבינתי, העניין של גידול בשיעור הרווחים ב-15% לעומת 33%. ה-15% זה גידול של מה, מה גדל ב-15%? מה חילקתם במה?

ד"ר מנדלבאום:
יש שיעור רווח על ההון העצמי. נניח שזה 10%. אם זה גדל ל-13½%, אז זה גידול של 35%.

א. רונן:
אם זה כך, אם זה גידול של שיעור הרווח הזה, זה הגידול של המספרים שהזכרת אחר-כך?

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב: מה שלי היה פה חדש שבאמת הרווח, שיעור גידול הרווח במפעלים המאושרים, כל עוד הם מאושרים, שיעור הגידול הזה הוא קטן יותר מאשר שאר התעשייה.

א. רונן:
אני רוצה שנהיה ברורים בנקודה אחת: היום עוד לא קיבלנו נתון של השוואה של שיעור הרווח באיזושהי שנה, בין מפעלים מאושרים ולא מאושרים. הדבר היחיד שקיבלנו הוא כמה הוא עלה מ-1971 ל-1972.

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב: מאחר שזו עבודה שמינהל הכנסות המדינה עשה, אנחנו נחפש את זה ונברר את זה. מותר לי להניח, ששיעור הרווח על המחזור או לא על המחזור, הוא יותר קטן במפעלים מאושרים, אבל נבקש את הנתון כי אם הם עשו בדיקה, זה בוודאי ישנו.

ש. ארליך:
אני חוזר לעניין הייצוא של הטכסטיל. אינני רוצה להתווכח עם השר, אבל נדמה לי שאני הצגתי את העניין בצורה אחרת והשר התייחס לעניין בצורה פרגמטית או בדעה קדומה מתוך דעה מגובשת, שלילית, מבלי ששמע את מה שאני אמרתי. גם אני נגד תמריץ כולל לטכסטיל, כמו שהוא. אני אינני מצטער שאמרתי מעל בימת הכנסת שצריך להגדיל את הריבית לאשראי מכוון וטוב עשיתם שהגדלתם אותה. אני לא תבעתי יותר משהגדלתם אלא רק את הגידול הזה. הוא אמנם איננו משמעותי אבל אני נגד ליישר

דברים בבת-אחת. אם משהו הוזנח, אתה אינך יכול בבת אחת ליישר את זה לפי הסולם של היום. צריך לאט לאט, בעוד שנה נדבר הלאה.

שנית, אני לא התכוונתי שהממשלה תתן תמריץ לטכסטיל כדי להציף שווקים, ובלבד שהטכסטיל יעשה ייצוא, משום שאין ביקוש יש היום התחרות באירופה עם אירופה המזרחית, וזה בוודאי לא נעלם מעיניך, אדוני השר, והבעיה איננה היום של צמצום הביקוש אלא עודף ההיצע, בתנאים יותר נמוכים. אני גם רוצה לומר, שאם יש אינפלציה, אז הביקוש לא יורד אלא להיפך, הגא עולה, ובעיית הייצוא של הטכסטיל איננה בעיה של חוסר ביקוש אלא המחירים מתחריים, ועד כמה שאני יודע, מרכס אנד ספנסר לא ביקש להתחלק עם ה-42 אגורות, אלא הוא אומר שהוא לא יכול לעמוד במחירים האלה: לא כדאי לי לקנות אצלכם, אני מקבל יותר זול. זו הבעיה.

דבר נוסף: אני דיברתי על קבוצת יצואנים, שהם 95% מהייצוא בטכסטיל והם מהווים 22% מכלל הייצוא התעשייתי, ואני לא התכוונתי למפעלים מפגרים. אני מדבר על מליונים, לא אלפים. על היצואנים האלה אני מדבר, שהמינימום שלהם הוא ממליון דולאר לשנה עד שני מליון. על מפעלים מפגרים כאלה, המייצאים 3% מהייצור שלהם הכללי בשנה, שלא יוכל לעמוד בזה - שייסגר. הבעיה היא של 150 מליון דולאר לשנה ייצוא של טכסטיל, ואני מוריד 5 מליון דולאר. לדעתי, אין המפעלים הקטנים מייצאים 5 דולאר לשנה, אבל נניח שכן. אני מדבר על ה-145 מליון דולאר, לא על הקטנים שהם מפגרים ונחשלים ואינם מסוגלים לייצא, אלא במחירים של 10 ל-1 דולאר. לא זה הוויכוח בינינו.

ועוד: אתה פה דיברת על תמריץ מכסימום

של 7,40 ל-1 דולאר. יש גם תמריץ - ביניים. זה מתחיל במינימום ומגיע למקסימום, לא כן?

אני נגד הצפת שווקים בחו"ל עם מוצרי אופנה טכסטיליים על חשבון ממשלת ישראל. לא יעלה על הדעת להציע דבר כזה. אני אומר שאם היום אנחנו עומדים, לאחר שישה חודשי ייצוא בתעשייה ב-1974, ואתה מסרת לנו פה מספרים מאוד מעניינים, והם, לדעתי, באים לידי ביטוי על ידי שני דברים: גם על ידי הגברה מסוימת של הייצוא באופן פיסי, וגם על ידי המחירים האינפלציוניים בעולם. זה שני הגורמים יחד. אם עכשיו באים להזהיר אותך: עומדים בפני משבר, אז ששת החודשים שעברו, אינם משמשים לך עדות נגדית על המצב החמור שעומד בפני התעשייה הזאת, בפני הייצוא הזה. להיפך - באים להזהיר אותך, דע לך שאנחנו עומדים בפני ירידה תלולה של הפסד שווקים שפותחנו, בגלל תנאי התחרות ולא בגלל חוסר ביקוש ויש צורך להבחין בין שני הדברים האלה.

אני חוזר, אם כן, לסורי. זו תעשייה

שהמדינה השקיעה בה הרבה מאוד כסף ומועסקים בה 65,000 עובדים. אחד הזנימוקם בעניין פורצ'סטר היה 300 עובדים. 300 העובדים יחספו אותם במשך יום אחד - לא זו הבעיה היום - אבל פה זה עניין של עשרות-אלפי עובדים. ואני גם אינני מדבר על העובדים, אם כי עשרות אלפים זו בעיה, וגם לא עומדים לפטר מחר עשרות אלפי עובדים. מי שמאיים, זה איום-סרק. יש בינתיים עודף ביקוש של עובדים. אני לא נבהל מזה.

אני אומר: תקבע קריטריון, מחצי מליון

דולאר ייצוא ואילך, כלומר מפעל שהוא מפעל, שהתנאים לא בגלל זה שהוא כושל או נחשל הוא צריך את התמריץ אלא משום שהביקוש בשווקים הוא ביקוש, רק במחירים הוא איננו יכול לעמוד. זאת השאלה.

י. באדר:

קודם כן, האינפורמציה היתה מעניינת ביותר והיא מאשרת את מה שאפשר היה לחשב לפי כללי הכלכלה. ראשית, אדוני השר, שיהיה ברור: אני חולק לגמרי על השיטה הכללית הקיימת: פיקוח על המטבע, שערי מטבע, פיקוח על האשראי, פיקוח על המחירים. זה מקור של חוסר יעילות במשק כולו, יותר חמור מאשר חוסר יעילות במפעל קונקרטי, שאפשר לייצל אותו. כל עוד שלא נגיע למשק חופשי, כל העבודה תהיה יותר עבודה של מרפא ורופא מאשר של ממש.

לגבי עניין תמריצים וריבית: אני בדעה שצריך, עד כמה שאפשר, לשים לב לתמריץ ולא לריבית. זו לא דעה מקורית והיא הושמעה כבר בארץ. אם זה ככה, שיותר קל לשמור על הריבית הנמוכה מאשר להשיג תמריץ נוסף, אז יש בזה מדיניות לא נכונה של האוצר. בוודאי אפשר לעשות חשבון כמה צריך להוסיף לתמריץ בכדי שריבית תהיה יותר נורמאלית. אני לא חושב שזה יהיה הרבה.

זה שלמפעלים מאושרים אצלנו יש רווחיות נמוכה, זו לא יכולה להיות הפתעה. לשם מה הם מאושרים? כדי שיוכלו לעמוד בשנים הראשונות ובכדי שייכלו לאותם המקומות שהולכים. כל אחד מאתנו יודע בלבו שפיזור תעשייה זה מבחינה משקית גרידא - הוצאות ייצור - זה בזבוז. אפילו מר ספיר, בשעה מסוימת, בחוסר זהירות, אמר משהו על מחיר של פיזור התעשייה. אבל זה עניין של שיקול לאומי, כללי וסוציאלי וכו'. אבל אם זה ככה, זה מוכרח להיות כך שזה פוגע בשיקולים משקיים בעיקר. שהרווחיות התפעולית של סך מפעלים הוא נמוך - זה מסוכן ביותר, כיוון שמרווח תפעולי נמוך להפסד תפעולי, הדרך קצרה מאוד. ומרווח תפעולי נמוך להפסד קבוע במפעל זו דרך עוד יותר קצרה.

שהמפעל, אחרי שיעשה חשבון, חייב להמשיך גם ברווח תפעולי נמוך ואפילו בהפסד - את זה למדנו, זה מונע הפסד כולל, הנובע מהפסקת התפעול. אנחנו מקיימים במשך שנים מפעלים ממשלתיים שונים, שיש בהם הפסד תפעולי והשיקול המחזיק את זה מבחינה כלכלית הוא אולי אחד: שסגירה זה הפסד חד-פעמי והצידוק הוא תקווה. אם נחזיק מעמד בהפסדים במשך תקופה, אז נגיע אולי למצב יותר טוב.

אבל כאן אינני רואה מפתח. מדוע התעשייה מקופחת לעומת בנייה, מדוע היא מקופחת לעומת השירותים, מדוע עובד פועל בתעשייה איננו יכול להשיג שכר דומה לשכר בענפים הללו - כיוון שאין כסף לזה. כאן מתגלים עיוותים שהם פרי של המצב הכללי של המשק, שהוא משק מפוקח. במשק חופשי עיוותים אלה היו בחוקף המציאות, אחרי זעזועים מסוימים ואולי בלתי נעימים, באים לפתרון.

ש. לורנץ: אם מפעל מצדיק שיבואו לעזרתו, שאפשר להציל אותו על ידי זריקה - יצילו אותו, ומפעל אחר, יותר חלש שאיננו מצדיק את עצמו לייצוא - יתנו לו יפול - השיטה הזאת כשלעצמה מוצדקת: צריכים לעזור למפעלים חלשים. אבל הסלקטיביות בין המפעלים - אני רואה בזה סכנה גדולה. ראשית, מאוד קשה לשקול את זה שזה מוצדק, הרי אי אפשר להיכנס כל כך לגופם של הדברים. שנית, זה פותח פתח לכל אותם הדברים שלא ייעשו: פרוטקציוניזם מצד אחד, אפליה לרעה מצד שני. אני שואל ומציע: אני מבין שהשיטה מוצדקת, אבל זה צריך להיות לפי הענפים ולא לפי המפעלים. אפשר לחלק את ענף הטקסטיל לכמה ענפים משניים, אבל שם שיהיה דין אחד לכולם. לא יתכן שהשר או העובדים

ישקלו לגופו של דבר: 'להב' זה מפעל טוב, שכדאי להחזיק אותו ומפעל אחר באותו הענף זה מפעל חלש ומפגר, שלא כדאי לעזור לו, שיחזיק מעמד על פני המים, כפי שאמרת. זה דבר בלתי אפשרי ומסוכן מאוד.

יש כאן אולי נימוק נוסף: גם אם זה מוצדק, נגיד שני מפעלים באותו הענף. אחד עובד ומחזיק את עצמו, השני מוכיח, על ידי המאזן שלו, שיש לו הפסדים ועל ידי זה שיעזרו לו הוא יכול להחזיק מעמד. והמפעל השני, שאתה רוצה לעזור לו, זה מפעל טוב, מצויץ ומשוכלל. בכל זאת, נשאלת כאן השאלה: מדוע אתה לא יכול להתחרות עם המפעל השני. סימן שחסר כאן מרץ או מוח או משהו, שגם כן נקרא פיגור. פיגור זה לא רק מפני שעובד עם מכונות מלפני 10-15 שנה. זה אותו הפיגור. ואם אתה למתחרה שלו לא עוזר, אז ראשית כל זו אפליה, שנית, זה שירות רע למשק.

להיכנס למפעלים זה דבר מסוכן. השיטה צריכה להיות לפי הענף. אפשר לחלק את הענף לקבוצות משניות, אבל לא להיכנס למפעל.

ועוד שאלה: מה הנכון בידיעות שאתם רוצים להוציא את יבוא המזון ממסגרת המשרד שלכם ולהעביר את זה לאיזון חברה חצי ממשלתית. ואם כן - האם יובטח עניין הכשרות ברגע שזה לא יהיה בידי הממשלה.

א. רונן:
הייתי רוצה לדעת, אחרי כל האינפורמציה המאלפת, לפי הערכות שלכם באוגוסט או ספטמבר 1974, שזה בפתח, לעומת המחצית הראשונה של 1973 - מה קורה למחיר היחסי או התמורה היחסית לייצוא, לעומת המחיר של התפוקה התעשייתית לשוק המקומי, ומה קורה לתמורה שמקבל הייצואן, לעומת העלות ליחידת תפוקה בארץ הזאת.

ושאלה אינפורמטיבית: האם ועדות המחירים מתחשבות, בחישוב המחיר המוצדק להעלאה, במחיר הכסף - זאת אומרת אם מחיר הכסף בשוק החופשי - עכשיו הבנקים העלו ב-2% - האם זה מרכיב שמוכר, והאם ה-2% שהעלינו באשראי המכוון, האם זה נכלל בעניין הזה?

שר המסחר והתעשייה ח. בר-לב: ראשית, לשאלת הרווח התפעולי על ההון העצמי, שיעור הגידול, ואיך זה נראה בין מפעל מאושר ולא מאושר. אז יש פה נתון המתייחס לתעשייה הפרטית. במפעל המאושר זה היה ב-1972 23,7%, הרווח התפעולי על ההון העצמי. במפעל בלתי מאושר - 26,3%, כלומר הרווח התפעולי על ההון העצמי במפעל בלתי מאושר בתעשייה הפרטית היה גדול יותר, ואנחנו זוכרים מן המשפט הראשון ששיעור הגידול היה כמעט כפול. זאת התמונה.

אני מוכרח לבוא עוד פעם ולומר שיש צמצום בביקוש בשווקי הייצוא שלנו, כי האינפלציה שם היא אינפלציה של הוצאות הייצור היום. בארה"ב, ברבעון הראשון של 1974, הייתה ירידה בתל"ג ב-6%. האמריקאים בינואר, פברואר, מארס 1974, ייצרו פחות ב-6% מאשר הם ייצרו ב-1973 ושם תל"ג זה תשעים וכמה אחוז מסך המקורות שלהם. ברבעון השני באמריקה הירידה הייתה 1,2% בתל"ג. זאת אומרת, בששת החודשים הראשונים סך הכל 7,2%. אנחנו יודעים גם שביפאן התל"ג ירד, אנחנו יודעים שבגרמניה, צרפת, איטליה יש משברים והגויים פשוט קונים פחות סחורות.

והדבר איננו עומד בסתירה עם האינפלציה
כי גם שם יש משכר המחירים, הדלק והשכר וכל שאר הדברים. אז פה לא יעזור
לנו כלום, זו עובדה. קונים פחות וזה לשלעצמו מכביד.

אשר להערה של ח"כ באדר - תמריץ ורסוס ריבית.
הוא אומר: תשאיר את הריבית נורמאלית, תתנו על זה תמריץ. אז פה יש גבול
בתמריצים שאנחנו יכולים לתת מהסיבות של הסחר הבינלאומי שלנו, וכבר אמרתי
ססימון אמר ש-48% זה הרבה. אנחנו איננו יכולים, נניח, לתת תמריץ שהוא
גדול יותר מבסיס הדולאר. במקומות שאנחנו סך-הכל חלק קטן מן השוק -
הם עוצמים עיניים, אבל למשל "גיבור" באוסטריה זה 50% מן השוק, והם אינם
עוצמים עיניים והם אומרים: או שנגביל אתכם בקוטה, או תחייבו למכור
לא במחיר מינימום שהוא מחיר גבוה ושבנו אין יתרון תחרותי. ואנחנו נלך
לקראתם, נגביל את עצמנו. אני רק אומר: לתת תמריץ נוסף, הוא לא יוכל
להוריד את המחירים. הוא יוכל להכניס את זה לכיס. אז אם הכיס שלו
מסודר, כמו ב"גיבור", למרות כל מה שהם אומרים - במשכר לפני שנה, כמעט
בעזרתכם, עזרנו ל"גיבור" להחזיק את הראש מעל למים, אז הגענו לפטנט הזה
של המלווה - הוא הסתדר בלי זה כי הבעלים שלו נחלצו לעזרתו.

להגדיל לו את התמריצים זה לא יגדיל את
היצוא, זה לא יביא דולארים כי הוא לא יכול להגדיל את היצוא באוסטריה
על ידי הורדת מחירים, כך שמבחינה זאת הכעיה שלנו לא יכולה להיות בתת-
ענפים, ח"כ לורנץ. אם אתה מתיישר לפי המפעל החלש, אתה בעצם נותן
דברים בלתי חיוניים לאלה שהם בתת-ענף הזה, אבל הם יכולים לחיות בלי זה.
אם אתה עושה ממוצע, אז אולי לחלש שצריך לעזור זה לא יעזור מספיק.

אין בזה שום דבר יוצא מן הכלל, כי אנחנו
כל ימות השנה וכל השנים עוסקים במפעלים, וגם אתם עוסקים במפעלים.
כשהבאתי את פורצ'סטר, לא הבאתי את חמשת המפעלים שהם באותו ענף. יכול
להיות שאנחנו ניווכח שבתת-ענף מסוים יש בעיה לכולם וצריך לעזור להם
להחזיק את הראש מעל למים עד עבור הסערה, אבל באופן עקרוני, טיפול
אינדיבידואלי במפעלים איננו תופעה חדשה. אני רק אומר: לבוא ולהגיד
עכשיו לכל ענף הטכסטיל אנחנו מוסיפים עוד כך וכך אגורות תמריץ - זה
איש איננו מציע.

לשאלה על יבוא מזון: הכוונה איננה להוציא
את זה מידי הממשלה אלא הכוונה שלנו הנבדקת עכשיו יחד עם האוצר היא,
במקום לעשות את זה על ידי מחלקה אצלי במשרד, לעשות את זה על ידי חברה
ממשלתית כי מסתבר שהמחלקה שלנו טיפלה ביבוא ממשלתי, כשזה היה בסדר גודל
של עשרות מליוני דולארים, היום זה הגיע למאות מליוני דולארים מידי שנה
וזה היקף המחייב שיטות אחרות ופרסונאל אחר. אתה צריך רואה-חשבון א"א
וכלכלן א"א ומומחה א"א וכו' ואת זה במסגרת מחלקה ממשלתית קשה מאוד
להשיג. אני חושב שהמחלקה הזאת עשתה עבודה מצוינת, אבל הצרכים גדלים,
המחירים עולים, הסכומים מידי שנה יותר ויותר גדולים ואנחנו הגענו
למסקנה שהתינוק הזה גדול על הבגד. זה ישאר כחברה ממשלתית עם חובות
הקשרות וכל היתר.

לשאלת ח"כ רונן: ההערכה שלנו שהיצוא
בסוף השנה הזאת, במונחים ריאליים, יהיה בסדר גודל של 8%-10%, עם
יהלומים ובלי יהלומים בסדר גודל של 15%. בעצם, הייצוא של 1974 נגמר
כבר, כי בחלק רב מן הדברים נחתמו החוזים ובחלק אחר אין בעיות. אז
זה לגבי היקף הייצוא.

לגבי רווחיות הייצוא, ההערכה שלנו, ואמרת
את זה קודם, היא ש-42 האגורות האלה מסדירות את העניין, כלומר שומרות על
רווחיות הייצוא אבל זה נושא שאנחנו בודקים עכשיו יחד עם התעשייה. אם
נגיע למסקנה שבכל אופן התייקרות חומרי הגלם והשכר וכו' פוגעים בצורה
משמעותית ברווחיות הייצוא - אנחנו נתחשב בזה, אבל שוב - זו בדיקה של
הייצוא התעשייתי, אפילו לא ענפי-משנה.

אשר למחיר הכסף, ההון, כקריטריון: אנחנו
איננו מכירים בזה והוויכוח שיש לי עכשיו עם ההסתדרות - אני אומר אין
אנחנו מכירים בעלות ההון, אנחנו לא מכירים בפחת, אנחנו לא מכירים
בכל הגזירות של התכנית החדשה - היטל-יבוא, מס-רכוש, מלווה-מעסיקים,
כי זה שוב שונה בכל מפעל ומפעל, ואנחנו לא יכולים בוועדת המחירים
להתחיל לבדוק אם למפעל זה ההון עולה כך או אחרת ואיזה מרכיב זה משתף
ואנחנו בתחום הזה דורשים ספיגה, אבל הסכמי-השכר התואמים את המדיניות
המקצועית של ההסתדרות - זה קריטריון שצריך להכיר וזה בדיוק דיון
שאנחנו עושים. שוב, לא בדיקות במפעלים. אם יש מפעל שנתן יוחר - מצוין,
טוב לו וטוב לעובדים. אבל, הסכמי-השכר החתומים בענפים זה קריטריון
מינוס פריון, ועל זה, לצערי, יש לנו וויכוח שאני מקווה שעוד יסתיים,
אבל נדמה לי שלאור נחוני הרווחיות האלה, לבוא לתעשייה ולהגיד: תספגו
לא רק את עלות ההון וכל הגזירות החדשות, אלא גם השכר - זה, בעצם, יאכל
את כל ה-5%, 6%, 7% של הרווח על המחזור, ופה מה שמעניין אותי זה הרווח
על המחזור, כלומר: מה נשאר בידי המפעל אחרי כל האופריישנז שלו, כדי
להשקיע חזרה במפעל.

ואם הרווח על המחזור, ממוצע, זה 6%, 7%,
אז אני יכול לנגוס פה אחוז, אני יכול לנגוס פה שני אחוז, דרך אי התחשבות
במימון, אבל לנגוס בכל ולא להתחשב אלא בעלות חומרי הגלם - זאת הגדשת
הסאה.

תודה רבה, אדוני השר.

היו"ר י. קרגמן:

הישיבה נבעלה בשעה 11.00